

Datum 3 juni 2024
Onderwerp Rondetafelgesprek explosies

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Het afgelopen jaar vonden maar liefst 197 explosies plaats in Amsterdam, bijna een verdubbeling ten opzichte van 2022. Helaas zet deze toename ook door in de eerste vier maanden van 2024; in januari tot en met april dit jaar werd Amsterdam geconfronteerd met 77 explosies. Als deze trend doorzet komen we ook dit jaar weer uit op meer explosies dan de afgelopen jaren.

Het merendeel van de explosies in Amsterdam vindt plaats bij woningen, maar ook ondernemers zijn doelwit. De gevolgen voor bewoners en ondernemers zijn groot. Hele gevels worden weggeblazen en huizen raken onbewoonbaar. De risico's die daders nemen zijn enorm. Dit soort aanslagen zijn roekeloos en onbezonnen en leiden tot angst bij bewoners. Gemeente, politie en relevante partners zetten bij deze explosies in op nazorg, waarbij we zoveel mogelijk tegemoet willen komen aan de zorgen en vragen van de bewoners. Hiervoor werken we ook samen met bijvoorbeeld Slachtofferhulp en woningcorporaties. Daarnaast wordt ingezet op preventie – bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een campagne – en het verminderen van de kans op herhaling door bemiddeling in te zetten bij conflicten. Tevens wordt daar waar noodzakelijk handhavend opgetreden door middel van bestuurlijke maatregelen zoals het instellen van cameratoezicht of het sluiten van een pand. Zo zijn er dit jaar 3 panden gesloten, waarvan 2 woningen op basis het verruimde artikel 174a Gemeentewet, en is 24 keer cameratoezicht ingesteld.

De onderzoeken naar deze explosies worden door de districtsrecherches gedraaid. Ook bedenken en voeren zij informatiegestuurde interventies uit gericht op criminele werkprocessen die duurzaam verstoring werken. Sinds oktober 2023 wordt de regie daarop gevoerd door de kerngroep explosieven waarin politie en OM vertegenwoordigd zijn. Die kerngroep gaat over de prioritering van de onderzoeken en houdt ook zicht op de eventuele samenhang tussen de afzonderlijke onderzoeken. De meest kansrijke en impactvolle onderzoeken worden opgepakt.

De achtergronden van de explosies zijn divers. Een deel is het gevolg van conflicten in de georganiseerde (drugs)criminaliteit. Maar er vinden ook explosies plaats naar aanleiding van sociale, relationele of zakelijke conflicten. De diversiteit van achterliggende conflicten maakt ook zichtbaar dat het bij explosies gaat om een middel dat wordt ingezet om te intimideren, maar er niet één aanpak is om de achterliggende problematiek op te lossen.

De grote impact van deze explosies op Amsterdammers maakt het tot een prioriteit. Dat vraagt ook veel van de al schaarse politiecapaciteit. Om deze vorm van excessief geweld een halt toe te roepen, hebben lokale overheden ook het Rijk nodig. In de Tweede Kamer is een motie aangenomen over

het oprichten van een landelijke taskforce gericht op explosies. Voor de gemeente Amsterdam zijn hierin enkele zaken van groot belang.

Faciliterende rol internationale vuurwerkhandel

Aangezien explosies worden ingezet in allerhande conflicten, zien we het gemak waarmee daders aan illegaal vuurwerk zoals Cobra's kunnen komen binnen Europa als een groot probleem. Dit soort zwaar vuurwerk heeft de kracht van explosieven zoals handgranaten. De driehoek van Amsterdam pleit ervoor dat het zware vuurwerk minder makkelijk verkrijgbaar wordt binnen Europa. Het helpt hierbij als de legale productie van cobra's in heel Europa wordt verboden. Het is bekend dat een deel van het vuurwerk dat Nederland binnenkomt net over de grens in Duitsland wordt opgeslagen in loodsen en bunkers. Het is belangrijk dat hier in samenwerking met Duitsland op wordt ingezet om op deze manier de invoer te frustreren.

Criminele uitbuiting jonge daders

Uitvoerders lijken geen enkele drempel te ervaren om een explosief tot ontploffing te brengen en daarmee een levensgevaarlijke situatie te creëren. Als we kijken naar de uitvoerders dan zien we dat er veelal sprake is van jonge daders uit kwetsbare wijken. Vaak gaat het om beïnvloedbare jongens die voor een paar honderd euro bereid zijn om dit soort ernstige delicten te plegen. Daderschap en slachtofferschap zijn niet altijd duidelijk van elkaar te onderscheiden. Als een minderjarige in opdracht van een ander criminele feiten pleegt kan er sprake zijn van criminele uitbuiting. Een opdrachtgever (en mogelijke uitbouter), zet dergelijke (kwetsbare) jongeren in omdat zij goedkoop, bereidwillig of makkelijk te pushen zijn, maar bovenal zodat ze zelf buiten schot blijven. De opdracht komt veelal via een tussenpersoon of via social media, zoals Snapchat of Telegram.

Jongeren verklaren na de arrestatie niet (snel) over de opdrachtgever. De zwijgcultuur die hierbij ontstaat willen we doorbreken. Daarvoor is het belangrijk dat we jongeren die slachtoffer worden van criminele uitbuiting en hun ouders bijstaan door de problematiek bespreekbaar te maken en hen de juiste hulp te bieden.

Politiecapaciteit

De politie is betrokken bij het opsporen van illegaal vuurwerk, de nazorg na een explosie, en het onderzoek en de opsporing na een incident. De vele explosies vragen veel van de politiecapaciteit, met name bij basisteams waar het aantal explosies hoog ligt. Capaciteit die niet op andere belangrijke thema's ingezet kan worden. Zoals aangegeven in het position paper Dichtbij en Daadkrachtig 2024-2028 is het belangrijk een solide financiële basis en stabiele financiering te hebben want die zijn essentieel om te kunnen blijven doen wat de maatschappij van de politie vraagt. In deze eerdere position paper hebben wij gepleit voor 200 miljoen euro structureel erbij om de acute tekorten bij de politie sluitend te krijgen.

Met vriendelijke groet,

Femke Halsema
Burgemeester van Amsterdam